

DH328

FELHIVÁS A VOLT PATAKI DIÁKOKHOZ.

IRTA

Dr. FINKEY FERENC
EGYETEMI TANÁR.

SAROSPATAK
NYOMATOTT A REF. FŐISKOLAI KÖNYVNYOMDÁBAN.
1916

FELHIVÁS

A VOLT PATAKI DIÁKOKHOZ.

Irta :

Dr. FINKEY FERENC
egyetemi tanár.

Azt hiszem, mindnyájunkat, akik a sárospataki főiskolát valljuk igazi „anya-iskolánk“-nak, akik ott szívtuk magunkba — több-kevesebb ideig — a tudományok elemeit, a későbbi életpályánkhoz nélkülözhetetlen szellemi és erkölcsi javakat s ott esküdünk fel a haza és a tudomány szeretetére és szolgálatára, mindnyájunkat felrázott, szinte kizavart mindennapi munkakörünkből s a mai rendkívüli idő gondjaiból, bajaiból a főiskola akadémiájának áthelyezését kérő akadémiai-széki indítvány. Az áthelyezésért síkraszállott akadémiai tanárokon és — amint bebizonyult — csekélyszámú hiveiken kívül, akik bizonyosan örömmel és nagy jó reménységekkel pendítették meg ezt a tervet, mi, a többi volt pataki diákok, amint a hozzám is érkezett nagyszámu levelek alapján nyugodt lelkiismerettel állithatom, igen és igen

sokan, fájdalmas megdöbbenéssel értesültünk a sárospataki főiskola eddigi egységes szervezetének ily szétválasztását, ezzel Sárospataknak egyszerű főgimnáziumi székhelylyé zsugorítását célzó javaslatról.

Annál nagyobb lett azonban nemsokára a mi örömünk, midőn a f. é. június 15-én tartott egyházkerületi közgyűlés több egyházmegye és a főiskolai igazgató tanács bölcs és határozott fellépése folytán az áthelyezés iránti indítványt egyszersmindenkorra levette a napirendről.

Talán szabad ezért a reánk annyira megnyugtató és felemelő határozatért a volt sárospataki diákok velem együtt érző táborának nevében — ha erre formaszzerű felhatalmazást nem kaptam is — forró köszönetünket kifejezni a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlésnek, mely ezuttal is, mint annyiszor már, a főiskola nehéz zivatáros napjaiban, hivatása magaslatára emelkedett, megmentette a sárospataki főiskola egységét s méltónak bizonyult „a főiskola fenntartója“ nevezetre. Hálás elismerésünket és hódolatunkat kell kifejeznünk különösen az egyházkerület vezető világi férfiainak, első sorban a világi főgondnok és gondnok uraknak, valamint a kerületi közgyűlésen felszólalt többi nagynevű világi vezérembereink-

nek és az áthelyezés ellen tollal és szóval állást foglalt lelkeszi vezérférfiaknak, hogy egy szívvel-lélekkel vétót kiáltottak a sárospataki főiskola megvesonkításának terve ellen s ezzel megőrizték a magyar kulturának egy szerény fészekbe szorult, de országszerte ismert és becsült végvárát.

Most azonban, hogy a döntés megtörtént és a mi ohajunk szerint történt, azt hiszem, az örvendezés és köszönet mellett épen reánk, akik ezzel a döntéssel szívünk szerint meg vagyunk elégedve, egy erkölcsi, hogy ne mondjam, becsületbeli kötelesség hárul: levonni a helyeselt döntés consequentiáját s kimutatni, hogy a sárospataki főiskola a mai helyén is életképes, érdemes és méltó a fennmaradásra és a fejlesztésre; a másik, gyakorlatilag még fontosabb kötelességünk pedig, hogy ha csakugyan vannak hiányok, akadályok a főiskola fejlesztésében, tehetségünk szerint igyekezzünk e hiányokat pótolni, vagyis segíteni, támogatni szeretett Alma Materünket a kívánatos és szükséges fejlődésben.

Az egyházkerület határozata után illoyalis dolog lenne volt elenfeleinkkel vitatkozunk vagy épen recriminációkba bocsátkozunk. Adjuk meg mindenkinek a magáét és — tanuljunk ellenfeleinktől is.

Mi sem tagadtuk és ma sem tagadjuk, hogy Sárospatak, mint város (sőt jogászi műnyelven egyszerű „nagyközség“) csakugyan „kisváros“, legkisebb a hazai főiskolák székhelyei között. Mi is legmelegebben óhajtjuk, hogy Sárospatak községe minél gyorsabban és hatalmasabban fejlődjék s minél kellemesebb és kényelmesebb elhelyezkedést és szórakozást nyújtson úgy a tanároknak, mint a tanulóknak. Az eltérés köztünk csak abban állott és áll, hogy szerintünk Sárospatak még sem olyan Istentől elhagyott utolsó zughely, mint ellenfeleink hirdették, ahol uri ember és annak készülő kis és nagy diák nem talál többé méltó helyet magának. Ellenkezőleg én és velem igen sokan az tartjuk, hogy Patak az utolsó évtizedben igenis örvendetes fejlődésnek indult s ismerve a megyei közigazgatás illetékes embereinek Sárospatak iránti őszinte jóindulatát, bizton lehet várni a közel jövőben még gyorsabb és szebb fejlődését.

Nézetem szerint azonban Sárospatak községi állapota, annak netaláni hiányai, fogyatkozásai, esetleg ferdeségei egyáltalán nem akadályai a sárospataki főiskola kellő színvonalon tartásának és fejlesztésének. A múlt század hatvanas, hetvenes éveiben bizonyára sokkal szegényesebb külseje volt

Pataknak, mégis nagyvárosban felnőtt férfiak, egy Emődy Dániel, Erdélyi János, Balagi Géza, Szánthó Gyula szívesen eljöttek Patakra és boldogan éltek itt évtizedeken át. Mi is helyesnek tartjuk, ha Sárospatak város mielőbb bevezeti a villanyvilágítást, vízvezetéket, csatornázást (ami ugyancsak sok, igaz in nagyvárosban is alig egy pár éve sikerült vagy csak most van tervben), ha egy csinos modern kávéházat, szinkört stb. építtet — amint mindezek közeli megvalósítása egyáltalán nem tartozik a lehetetlenségek közé — azonban mindezek létesítése, szervezése nem a főiskola vagy az azt fenntartó egyházkerület feladata s ha eddig jeles tanárok és jó családból származó fiatal emberek is ellakhattak Patakon ezek hiányában is és hasznos munkát végezhettek a hazai kultúra és az egyház részére, a mai tanári kar és tanuló ifjúság is ellehet egy pár évig még ezek nélkül is s tanulmányaikban és előmenetelükben ezek a nagyvárosi kényelmi intézmények hiánya egyáltalán nem fogja őket akadályozni, sem jövőjükre nem lesz káros hatással.

Az igazán komoly és fontos kérdés azonban az, hogy miféle hiányai vannak a főiskolának, melyek az eredményes tanulást és tanítást gátolják, hol és mit kell pótolni,

miben kell segítségére sietni a főiskolának, hogy magas hivatását méltóan tölthesse be s el ne maradjon a hasonló tanintézetek mellett?

Ezeknek a hiányoknak a feltárása és boncolgatása nem az én feladatom. Készséggel elismerem az áthelyezést kérők memorandumából, hogy lehetnek és bizonyosan vannak hiányok a sárospataki főiskolában, amelyeknek elárítása szükséges, sőt elengedhetetlen. Így elfogadom, hogy legelsőben is *egy modernül berendezett internátus felállítása elodázhatatlan*, ha a főiskola növendékeinek kellő létszámát és a tanítás színvonalának fenntartását biztosítani akarjuk. Bármily áldásos eredménnyel működik és jövőre is fentartandó a convictus, az bizonyos, hogy a tanulók és hallgatók erkölcsi felügyelete, szorosán vett nevelése, a zene, az élőnyelvek alapos tanítása oly fontos nevelési szükségletek, melyek csak egy nagyszabású, jól szervezett internátus felállításával valósíthatók meg. Egy ily intézmény felállítása azonban sok pénzt kíván, melylyel ezidőszert a főiskola nem rendelkezik.

Ime egy reális, komoly kívánság, amire nézve nincs köztünk ellentét, amelynek megvalósításán közös erővel dolgozhatunk. Lehet és bizonyára van több hasonló komoly szük-

séglet és kivánság is, melyekre nézve könnyen egyetértésre juthatunk. Közös erővel, vállvetett munkával mindezeket a reális kivánságokat, ha nem is egyszerre, de fokozatosan bizonyára megvalósíthatjuk. Csak ne csüggedjünk el a nehézségek lá'tára, ne legyünk pessimista rémlátók.

Sursum corda!

Volt sárospataki diákok! Hozzátok szólok, úgy a nálam idősebbekhez, mint az ifjabbakhoz, egyházi és világi férfiakhoz egyaránt. *Siessünk volt főiskolánk, a ma is szeretettel ugynevezett Alma Materünk segítségére, igyekezzünk tehetségünk szerint visszafizetni egy kis kamatát annak a szellemi tőkének, amit Alma Materünktől nyertünk vagy az ő védő szárnyai alatt kezdtünk el összegyűjteni.* Ne engedjük, hogy a sárospataki főiskola elmaradjon, avagy hátrább kerüljön az iskolák versenyében. Oltalmazzuk, támogassuk erkölcsileg és anyagilag, hogy mindvégig, a későbbi nemzedékek előtt is azon a piedestálon maradhasson, amelyen a mi szemeink előtt áll s betölthesse a nagy, nemes kulturmissiot a jövőben is, melyet négyszázadon át az egész magyar haza közvéleménye szerint oly eredményesen betöltött.

Mi legyen a segítség módja? Erre nézve az áthelyezési mozgalom, ellenhatásul, létrehozott egy szervezetet, mely hogy naggyá

legyen és főiskolánk támogatásában jelentékeny tényezővé válják, az első sorban épen rajtunk, volt pataki diákokon áll. Egy soha Patakon sem járt lelkes tanügyi ember eszméje volt, hogy a főiskolánknak a szétदारabolás veszélyétől megmentése végett alakítsunk egy országos szövetséget. Ez a szövetség „Sárospatakot Oltalmazó Liga” név alatt rövidesen meg is alakult. Ez a Liga tűzte ki programmjává a sárospataki főiskola erkölcsi és anyagi támogatásának munkáját azok részéről, akik nem hivatalos tényezői, vagy munkásai a főiskolának, illetőleg az egyházkerületnek. Ez a liga indította meg már is a gyűjtést a főiskolai internátus javára és fogja országszerte szervezni és vezetni azt, hogy minél előbb egy tekintélyes összeget ajánlhassunk fel a főiskolának e célra.

A Liga legelső sorban reánk számít, volt pataki diákokra. Azt hiszem, nem is téved számításában. *Álljunk be valamennyien a Ligába* és tehetségünk szerint *vigyük előre annak ügyét* s igyekezzünk, hogy a Liga csakugyan főiskolánknak egy külső bástyájává válják. Így lesz nemesen expiálva a szétbontás terve, hogy a megcsonkítás helyett annak megerősítése és felvirágzása legyen az eredmény, melynek majd örvendhessenek a mai viszonyokkal elégedetlenkedők is.

Az a nagy felbuzdulás azonban, amelyet a háborús idő teméntelen bajai dacára főiskolánk iránt a volt tanítványai részéről oly széles körben tapasztalnunk lehetett, engemet egy másik eszme felvetésére, egy, a Ligánál is bensőbb szövetség alapításának megpendítésére bátorít fel.

Alakítsuk meg a Liga mellett és annak kebelében a *Volt Pataki Diákok Szövetségét!*

Ennek a szövetségnek a célja és feladata merőben eszmei tartalmu lenne. Fenntartani és ápolni a szellemi közösséget azok között, akik örömmel és büszkén nevezzük magunkat immár meglett férfikorunkban is „volt pataki diák“-oknak, a sárospataki főiskola puritán hagyományai letéteményeseinek és ápolóinak. Mily érdekes és mennyire lélekemelő lenne időnként összejönni nemesak azoknak, akik egy gimnáziumi osztályban, vagy egy akadémiai évfolyamon tanultunk együtt, hanem nagyobb koresoportoknak, tiz, husz harminc éven belül a sárospataki főiskolában tanult férfiaknak. Mennyi édes emléket tudnánk valamennyien feleveníteni s mily szép és megható ünnep lenne ez szeretett főiskolánkra is és mennyi jó származhatnék ily nagyobb összejövetelekből. A főiskola nevezetesebb ünnepélyein, nagy évfordókon, a fejedelmi alapítók vagy a kiválóbb

tanárok emlékének szentelt ünnepeken, a főiskola életében beálló új nagy események alkalmával mily nagy lelki gyönyörűség lenne mindnyájunknak, ha egy nagy táborba gyűlhetnék össze, kicserélni emlékeinket, eszméinket a főiskola fejlesztése kérdésében is.

A Szövetség vehetné munkába a pataki diák-hagyományok összegyűjtését és kiadását, valamint a főiskolát ismertető füzetek készíttetését stb. szóval az összes volt pataki diákokat érdeklő dolgokat.

Én csak megpenditem ezt az eszmét. Ha visszhangot kapok s talán újabb, helyesebb eszméket és irányítást a megvalósítás tekintetében, örömmel dolgoznám ki a Szövetség tervét és programját. A *Sárospataki Hírlap*, mely a Ligának hivatalos közlönye lesz, bizonyára, szívesen ad helyet ez irányú törekvéseinknek is.

A világháború egyik legnagyobb tanulsága és eredménye lesz a rokon érzelmű és gondolkozású nemzeteknek az eddiginél szorosabb szövetsége. A mi iskolai háborunkból is vonjuk le a tanulságot és igyekezzünk jobban szeretni és becsülni egymást, legfőképpen pedig Alma Materünket. Szövetkezzünk a sárospataki főiskola nemes hagyományainak ápolására, de ugyanekkor a főiskola megújítására, az új idők követelményei

szerint szükséges intézményekkel való felszerelésére.

Tömörüljünk szeretett főiskolánk körül, ajánljuk fel segítő kezünket és filléreinket a főiskola fenntartó hatóságainak.

*Álljunk be a Sárospatakot Oltalmazó Ligába!
Alakítsuk meg ennek körén belül a volt Pataki
Diákok Szövetségét!*

A Ligába való belépési nyilatkozat és tagsági díj legcélszerűbben *Zilahi Kiss Jenő* pénztárnokhoz küldhető. A Szövetség iránti terveket vagy javaslatokat alulírott is köszönettel fogadja és szívesen közvetíti a S. H. szerkesztőségéhez.

Pozsony, 1916. június 23.